

Spomini na Borisa Pahorja (26. 8. 1913 – 30. 5. 2022)

V ponedeljek, 30. maja, je za vedno utihnil glas pisatelja, 109- letnega Borisa Pahorja.

Bil je velik NARODNJAK in pokončen človek, ki je rekel trikrat NE: tako Fašizmu, Nacizmu, kot tudi Komunizmu. Sam je na lastni koži izkusil gorje vseh treh totalitarnih sistemov.

Prvi spomin na Borisa Pahorja mi seže v leto 1958, ko sem prišla iz Pliskovice v 5. razred OŠ Dutovlje, ki je bila takrat nasproti gostilne "Pri Marički", kjer je Pahor prebil veliko časa, prav v poslopju te gostilne. Gospodarica te gostilne - Marička, ki je bila kakih 20 let starejša od Pahorja je oboževala kulturo in samega pisatelja, zato mu je nudila hrano in (mislim, da mu je to sobo s testamentom zapustila) sobo za prebivanje. Zato je iz Trsta pogosto prihajal v Dutovlje, kjer je PISAL knjige in tako je prav na Krasu veliko svojih doživetij, prelil na papir.

Skozi okno naše učilnice, sem ga večkrat videla, ko je šel na sprehod, iz Gostilne, po kostanjevem drevoredu, do železniške postaje in nazaj. Vsi smo vedeli, da je pisatelj in ga tudi občudovali.

Spomnim se leta 1964, da se je Boris Pahor v Tomaju udeležil plesa in tudi plesal. Bila je navada, da so za Sv. Peter, ki je tam patron, imeli ples na »flozu«. Tudi midva z Bojanom sva bila takrat na »flozu«. Takrat je Boris Pahor tudi z nama spregovoril par besed.

Leta 1975, pa so Komunistične oblasti, pisatelju Pahorju prepovedale vstop v Jugoslavijo. Vzrok te prepovedi, je bilo to, ker je Pahor v svoji Reviji "Zaliv" (podpornica Zaliva je bila tudi gostilničarka Marička), objavil intervju s KOCBEKOM - nekdanjim partizanom - Krščanskim socialistom. V reviji Zaliv je bilo tako napisano tudi o povojnih pobojih, česar se v "Titovi svobodi" ni smelo omenjati.

Od tedaj dalje, ga v Dutovljah, kar nekaj let nismo več videvali. Vendar pravega vzroka nismo vedeli, saj naša TV in tudi časopisje, niso o tem nič pisali. Le ljudje so šušljali, da so mu Komunisti prepovedali vstop v matično Slovenijo zato, ker si je upal kritizirati izvensodne poboje. Pahor pa se je vedno proti vsem nepravilnostim boril - s svojim neutrudnim pisanjem.

Ob njegovi 100-letnici, je Pahor izdal knjigo "TAKO SEM ŽIVEL", ki jo je predstavil tudi v veliki dvorani Kulturnega doma v Sežani. Knjigo sem seveda kupila in ko mi jo je podpisoval, sem ga nagovorila in povedala, da sem ga občudovala že kot osnovnošolka, ko se je sprehajal mimo naše šole in ugotavljam, da sem se v tem času bolj postarala jaz, kot on. Pahor pa mi je smeje odgovoril: "O, hvala, hvala, čeprav vem, da se hecate!".

Po osamosvojitvi je bil Pahor gost na več prireditvah v Samostojni Sloveniji. Večkrat je prisotnost na prireditvah tudi pogojeval, da pride, če bodo ob prepevanju (glasba Stanka Premra, ki je bil duhovnik in stric Pahorjeve žene Rade) HIMNE, poleg uradne kitice iz

Prešernove pesmi Zdravljica, zapeli tudi kitico, ki pravi: ".....Bog našo nam deželo, Bog živi ves slovenski svet"...

Pahor je večkrat kritiziral, da naša himna omenja soseda, medtem, ko Slovenca in Slovenije pa ne. To sem ga slišala reči (približno pred 10 leti) tudi na dvorišču gradu Štanjel. Dejal je: **"Prav je, da želimo dobro sosedu, vendar nikoli ne smemo pozabiti na Slovenijo. To pogrešam in me žalosti, da Slovenci izgubljate NARODNO ZAVEST. Domoljubje je eno najplemenitejše čustvo in zato, bodite ponosni na svoj NAROD in državo Slovenijo!"**.

To sem ga neštetokrat slišala govoriti, ko nas je bodril o NARODNI ZAVESTI. Tudi ko so se na Opčinah pri Trstu odvijali "Študijski dnevi Draga", je to mnogokrat povedal, da moramo negovati DOMOLJUBJE.

Pred približno 5 leti, je bil zanimiv njegov nastop na DRAGI na Opčinah, kjer so predvajali FILM, ki so ga FRANCOZI naredili o Borisu Pahorju. Takrat, je imel Pahor že več kot 100 let, pa je lepo prikorakal, s pomočjo spremljevalk na prireditveni prostor in stoje pozdravil prisotne z besedami: "Lepo vsi pozdravljeni, vendar dovolite, da režiserko tega filma, gospo iz Pariza, nagovorim v Francoščini!.....". Tekoče je Pahor govoril Francosko in se ji zahvalil za vse kar je naredila. Potem pa je ta Francozinja (imela prevajalca) povedala, kako je ona prišla sploh do Pahorja. To se je zgodilo na Češkem, kjer je bilo neko mednarodno srečanje pisateljev, režiserjev in drugih kulturnikov. V pogovoru med raznimi udeleženci ji je bila zanimiva pripoved o Slovencu, rojenem in živečem v Trstu, borcu za svobodo, nekdanjim internirancem in poznejšim profesorjem in pisateljem Borisom Pahorjem. Ta režiserka iz Pariza, je navezala stike tudi z DRUŠTVOM SLOVENCEV v Parizu, med katerimi je tudi v Parizu živeči fotograf - Slovenec Evgen Bavčar. S pomočjo Bavčarja je prišla do samega Borisa Pahorja. Zanimivo je to, da so o Pahorju naredili film v Parizu prej, kot pa v Ljubljani?

Ker so v Dutovljah porušili poslopje gostilne "Pri Marički", se je čez leta vas Pahorju opravičila s tem, da so v Dutovljah, na Bunčetovi domačiji - odprli SPOMINSKO SOBO Borisa Pahorja. Na to slovesnost je pred leti prišel tudi pisatelj Pahor in ob njem je bil še predsednik Slovenije, Borut Pahor, kar je slovesnosti dalo državniški "pečat".

Zadnjič pa sem pisatelja Pahorja srečala lansko leto, na nedeljo - 6.6.2021. Namreč najplodovitejši slovenski pisatelj Ivan Sivec, je napisal knjigo "LJUBIL SEM SLOVENSKI NAROD", ki govori o duhovniku Virgiliju Ščeku, ki je bil velik NARODNJAK in borec SLOVENSTVA med Fašizmom, celo koz poslanec v Rimskem parlamentu. Boris Pahor je v tistih časih Fašizma, obiskoval Ščeka v Avberju in dal tudi izjavo za nastajajočo Sivčevo knjigo o Ščeku. Zato me je ob izidu te knjige, pisatelj Sivec prosil, če bi lahko (takrat zaradi karantene iz drugih krajev Slovenije niso smeli v Trst) izvod knjige o Ščeku, dala 108- letnemu Borisu Pahorju. To sva z možem Bojanom z veseljem opravila in Pahorja obiskala v Trstu, na strmem pobočju med Barkolo in Kontovelom.

Na nedeljo dopoldne sem Pahorja poklicala po telefonu in se čudila, kako je mož, pri 108 letih, tako sposoben dojemati sedanost. Ko sem mu povedala o knjigi, mi je rekel, da je on za to

knjigo že dal izjavo in je zadovoljen, da je izšla. Povedala sem mu, da živim v Dutovljah in da ga poznam že od takrat, ko je on zahajal v Dutovlje, ter ga vprašala, če ga lahko obiščem, da mu to knjigo izročim. Privolil je v srečanje. Z Bojanom sva bila prav počaščena, da sta nas on in njegova negovalka Vera lepo sprejela.

Tedaj je bil Pahor telesno zelo šibak, vendar je prišel v jedilnico peš s pomočjo negovalke Vere in smo skupaj malo poklepetali. Njegov um je bil 100%, še vedno je spremljal vse časopise, vendar zaradi slabega vida, mu je vsak dan brala njegova negovalka Vera. Na mizi je imel veliko časopisov, pa sem mu jaz dodala še revijo DOMOVINA, ter izročila Sivčevo knjigo "LJUBIL SEM SLOVENSKI NAROD", skupaj s steklenico terana iz Dutovelj.

Srečati se s človekom, ki ima 108 let in dojema sedanost, je res nepopisno lep dogodek, ki ga bom za vedno ohranila v spoštljivem spominu do Velikega Slovenca in pisatelja Borisa Pahorja.

Slava mu!

Zapisala Milena Vovk, Roštova

V Dutovljah, 1.6.2022